

Pravda i Milosrde susreću u Bogu u sudenju ljudi i povijesti čovječanstva" (str. 134).

Papa se i u ovim razmišljanjima pokazuje kao mistik kad veli da se na "put sjedinjenja s Bogom može stupiti već u ovome životu" (str. 36). Čak i stvari, a osobito osobe, ne samo da poprimaju svoje vlastito svjetlo, nego, ako se je moguće izraziti na ovaj način, "čine dostupnim" samoga Boga (usp. str. 36).

Bez obzira koliko patnika to prihvaća i razumije, koliko ih ne zna za to, koliko je za to očajno, obeshrabreno, kršćanski odgovor na zlo, patnju, svade, ratove jest sljedeći. Kristova muka na križu dala je radikalno nov smisao patnji, iznutra ju je preobrazila. U ljudsku povijest, koja je povijest grijeha, uveo je patnju bez krivnje, što je blisko shvaćanju Renea Girarda, prihvaćenu jedino iz ljubavi. Ta patnja otvara vrata nade u oslobođenje, u konačno uklanjanje onoga "žalca" koji razdire čovječanstvo. To je patnja koja sagara i ništi zlo plamom ljubavi te čak iz grijeha izvlači mnogostruko cvjetanje dobra (str. 168). Papa vjeruje i to je živio: "Ne postoji zlo iz kojega Bog ne može izvuci još veće dobro" (str. 167).

Iznimno je korisno čitati i razmišljati nad stavovima i objašnjenjima Ivana Pavla II. Uostalom on je kao malo tko utjecao na tokove ne samo u Crkvi nego i u svijetu u zadnjoj četvrtini 20. st. On ovdje i ne smatra da iznosi službene naučiteljske mišljenja i sudove, nego sam osobno, bez straha da se to razumije dogmatski, slobodno razmišlja nad pojavama, raščlanjiva povijest i traži odgovore na različita ljudska pitanja.

Franjo Topić

Kardinalov duhovni dnevnik

Vinko kardinal PULJIĆ, *Ne trnite svjetla*, Vrhbosanska nadbiskupija - Nadbiskupski ordinarijat vrhbosanski, Sarajevo 2005.

Teško da bi se i dobar poznavatelj homiletičke književnosti sjetio nekoga živućega hrvatskoga autora kojemu je tiskana knjiga propovjedi. Ovdje, naravno, ne mislimo na priručnike namijenjene propovjednicima i, najčešće, mladim svećenicima za sastavljanje nedjeljnih nagovora. Tim više knjiga *Ne trnite svjetla* ražaruje znatiželju i plijeni pozornost čitatelja. Klasičan prikaz ustvrdio bi da je knjiga podijeljena u deset tematskih cjelina kojima je cilj prikazati djelovanje kardinala Puljića prezentiranjem izbora 148 njegovih propovjedi izrečenih između 1995. i 2004. god. Taj zadatak očevidan je iz naslova cjelina: *U sarajevskoj katedrali*, *Slavlja sakramenta* *Potvrde*, *Kanaonski pohodi župama*, *Slavlja blagoslova i zaštitinika crkve*, *Slavlja u svetištima*, *Liturgijska slavlja s Hrvatima izvan domovine*, *Poruke bogoslovima i sjemeništarima*, *Riječi poticaja redovnicima*, *Na liturgiji žalovanja i kršćanske nade*, *Još dvije prigodne propovjedi*.

Naznačeni popis otkriva da se radi o propovijedima vezanim za redovite službe jednoga nadbiskupa, za njegove dužnosti općenito, ali uz napomenu da je autor poglavar jedne napaćene Crkve u teškim uvjetima poraća.

Stoga treba najprije istaknuti da je Puljićeva knjiga zaista svojevrsan "duhovni dnevnik", kako ju s razlogom kvalificira sam autor u predgovoru. Puljić nije propovjedi sam zapisivao, nego su ih snimali njegovi suradnici, zapisivali, redigirali i

uobličili u knjigu, te objavili prigodom 10. obljetnice imenovanja kardinalom.

Što nam duhovni dnevnik otkriva?

Prije svega, vidimo kardinala putnika, hodočasnika prema osiromašenom, nerijetko obespravljenoj i zaboravljenoj puku. Nižu se imena malih mjesta, često nepoznatih i samim građanima BiH, ali živih župa: Uskoplje, Otinovci, Jelah, Špionica, Breške, Dubica, Lug - Brankovići, Sijekovac, Haljinići... Priznajemo da smo za neke čuli tek kad su ih granate porušile, ili kad su župljani prognani, pa su postali medijska vijest. Svima njima išao je kardinal bez obzira na uvjete na putu, na daljinu i teškoće. Oni koji traže u propovijedima i jednu riječ o politici, o osvetti, o nezadovoljstvu, a to bi bilo ljudski očekivati u obraćanju takvim sredinama, ostaju razočarani. Vinko Puljić naviješta evanđelje, tješi riječju Svetoga Pisma, a ne političkih dokumenata, očinski poučava prvenstveno očeve i majke, zatim djecu, siguran da iz vjerski aktivnih obitelji dolazi novi svijet. Svjestan životnih poteškoća svojega stada, kardinal usmjerava pogled slušatelja prema križu, prema nebu i uporno hrabri, potiče na predanje Bogu, na molitvu i ljubav. On ne niječe njihove svakodnevne probleme: samoću staraca, besperspektivnost mladih, duševnu i tjelesnu izranjenost ratnih stradalnika... Upravo zbog svega toga želi ih obodriti i ojačati njihove duše. Nikad ne nastupa s pozicije autoriteta koji sve zna i sve rješava, nego s pozicije starijega brata koji želi pomoći i utješiti. U svemu je bitna perspektiva: perspektiva križa, pouzdanja u Boga i u pobjedu dobra. "Valja nam živjeti od Božje", rečenica je koju bismo mogli staviti kao moto kardinalovim propovjedima u župama.

Kardinal putnik kretao je i u daleke zemlje i krajeve, Hrvatima izvan domovine: od Ljubljane do Subotičke biskupije,

od Lugana i Salzburga do SAD-a, Kanade, Australije. Njima je bila upućena riječ učitelja Crkve, riječ materinska, hrvatska, riječ koja potiče na čuvanje identiteta i vjere djedovske, te sasvim diskretno izrečena po koja ocjena stanja u BiH, poneka misao o potrebama i problemima. Jače je zvučala riječ poziva na povratak u zavičaj, ali još uvijek daleko od toga da bude naredba, samo je poziv.

Propovijedi izgovorene u sarajevskoj prvostolnici tijekom liturgijske godine ili prigodom raznih slavlja i događaja teološka su promišljanja različitih aspekata života suvremenoga kršćanina. Svaki blagdan svojim liturgijskim čitanjima oživljava jedan aspekt vjerničkoga svjedočenja, a propovijed treba, kao poticaj savjesti, pomoći slušatelju da utvrdi svoje mjesto u svijetu i životu.

Zna se naći aluzija na političke događaje, ali nikad prenatrpana. O takvim problemima govori samo u kontekstu življenja vjere u Krista. Po dubokoj proživljenosti i literarnoj vrijednosti ističe se propovijed na Veliki petak 2001., premda bi se ta ista atribucija mogla protegnuti na sve homilije te cjeline.

Učiteljsku službu ostvario je kardinal Puljić, osim na druge načine, susretima s krizmanicima, ministrantima, posebno s redovnicima i redovnicama. Svakomu od njih uputio je riječ potpore sukladnu njihovom zvanju, onima u svijetu drukčiju nego onima u samostanu, djeci očinsku, redovnicima bratsku. Ali svima je upućen isti zahtjev: recite Bogu svomu "evo me", kao Marija iz Nazareta.

Odazvati se pozivu na misu zadušnicu uvijek znači buditi nadu u Uskrsloga i moliti za utjehu živima. Slatkorječivost je isključena, uvjerljivost mora biti proživljena, riječ utjehe odmjerena. Sve to čitamo u 9. cjelini, ali i još nešto. Molive za žrtve rata

uvijek su vapaj da se ne zaboravi zemlja za koju su umrli, da se neprekidno moli za mir, da se dostojno i kršćanski živi usprkos suprotivštinama. U tim se tekstovima vidi kardinal kao čovjek izrazite socijalne osjetljivosti, političke mudrosti i svećeničke pravednosti:

"I ovi će grobovi biti zavjet naš, zavjet našeg korijenja opstanka, povratka, života, života na toj grudi koja je i naša i drugih, ali je i naša. I to ne bilo kako nego jednakoopravno... Njegova smrt jest jamstvo i zavjet da mi izvršimo poslanje života na ovoj grudi. Njihova smrt jest nama obaveza da nastavimo živjeti te tako opstati za ono za što su oni umrli.

Želim s vama zajedno reći im: Niste uzalud umrli iako vas je mržnja uništila. Mi ne želimo s mržnjom živjeti, mi želimo s ljubavlju graditi, obnavljati ono što je mržnja uništila, s ljubavlju obnavljati svoje korijenje, svoj opstanak, svoj identitet. Vama, dragi pokojnici, taj zavjet izričemo, jer vi ste naša obveza da ruševine ne ostanu ruševine, da kuće i naše crkve ne budu prazne. Zavjet je naš da se životu okrećemo i da s nadom u život, pouzdajući se u Boga, obnavljamo svoje korijenje i svoj život vedro gledajući budućnost na toj grudi u kojoj vi ostavljate svoje zemne ostatke... ali ja vas želim u vjeri ohrabriti, ja vas želim vjeron utješiti. Ne lažno, nisam vrijedan tih riječi, nego vas tješim u ime Krista koji je umro i uskrsnuo i koji je izvor utjehe i snage svima nama. Obnovimo zavjet nad grobovima naših koji živote položiše da mi možemo živjeti" (str. 446).

Knjiga završava predivnim govorom na tridesetu obljetnice Mlade mise u Banjoj Luci 19. srpnja 2000. Kardinal Puljić nadahnutim riječima zahvaljuje Bogu i onima koji su ga pratili djelom i molitvom, prebire sjećanja, preispituje postupke i postignuća, obnavlja zavjet služenja. Taj je

lirski tekst savršen završetak knjige, njime se zatvara krug, poanta je to jednoga dnevnika služenja Bogu i narodu, uvijek skromnoga i poniznoga nositelja svjetla Božjega Duha:

"Ovoga trenutka jednoga jubileja ili tridesete obljetnice čovjek ne može a da ne iskoristi prigodu te također pribere u mislima taj životni put i kaže: Bože, žao mi je što nisam gorio jače. Žao mi je što sam tada premalo bio spreman reći: 'Evo me'. Žao mi je što možda u mnoge duše nije ušlo pravo svjetlo zato što sam svojom ljudskošću zasjenio, zato što sam umjesto Tebe pokazao sebe. Ovo je prilika da Ti kažem: Oprosti mi, Bože, za sve te trenutke kojima sam svojom slabošću, ljudskošću zasjenio Tvoju sliku Velikoga Svećenika na svome životnom putu. Žao mi je što je bilo možda koji put više moje ljudske riječi nego Tvoje riječi koju sam trebao svjedočiti i naviještati... S Pavlom mogu reći u ovom trenutku da žalim što nisi više Ti zasijao kroz moje životno poslanje... Ja sam na svoju mladomisničku sličicu stavio da si Ti moj Put, Istina i Život. I danas, nakon 30 ljeta obnavljam tu spremnost. Ti si moj Put, Istina i Život. Ne dopusti, Gospodine, da živim i jedan trenutak u kojem nećeš biti moj Put, moja Istina i moj Život... Evo me, Kriste, spremnim vršiti volju Tvoju. Amen!" (str. 485-486).

Što nas impresionira? Naslov kao poziv i kao imperativ otvara prostore kršćanskoga optimizma, isključuje nesnošljivost, žarko se zauzima za dobro, mir i ljubav. Perspektiva je Krist, na Kalvariji, Uskrsli, objavljen apostolskoj zajednici, euharistijski, izvor svakoga svjetla.

Nakon tako odabranoga naslova dolaze literarno oblikovani tekstovi skladani biranim jezikom, stilski doradani, sadržajno zaokruženi. Mišljeni prvenstveno kao usmeni diskurs, započinju apostofiranjem

slušatelja i taj ton izravnoga obraćanja za-državaju do kraja. S takvom koncepcijom korespondira izbor specifičnih stilsko-jezičnih sredstava. Naime, osim očekivanih svetopisamskih citata Puljić koristi i narodne mudrosti, poslovice, priča anegdote, uvo-di dijaloške forme, te tako oživljava svoje izlaganje u najboljoj maniri proslavljenih bosanskih propovjednika. Ali s bitnom razlikom. Dok su stari propovjednici, pobožni fratri Divković i Papić, na primjer, plašili svoje Sarajlije i ostale slušatelje slikama pakla i kaznama za grijeh, kardinal Puljić svoje slušatelje hrabri, opisuje Boga kao samu ljubav, poziva na molitvu, budi nadu, oduševljava i razgara srca.

Vjerujemo da će pred Svjetlom o ko-jem govori kardinal Puljić ustuknuti sile zla koje su toliko dugo harale Bosnom, da će Vrhbosanska nadbiskupija ponovno biti prebivalište sretnih ljudi, da će crkve biti pune mladih. Uvjeren u takvu mogućnost, pouzdan u Božje milosrde, propovijedao je i tako na svojevrsan način oblikovao ovu iznimno vrijednu knjigu prvi bosanski kardinal Vinko Puljić. Knjizi želimo mnogo čitatelja, a piscu postojanu snagu u nasto-janju da upaljenu svjetiljku vjere i nade očuva u povjerenom mu puku.

Marko Lukenda

Knjiga o krštenju u Duhu Svetomu

Frank PADILLA, *Renewing the Face of the Earth. The Work of Global Evangelization*, Flame Ministries, Inc. Manila, Philippines 1997., 128 str.

Knjiga ima imprimatur kardinala J. L. Sina, nadbiskupa Manile i obraća se ka-

tollicima naklonjenima karizmatском gi-banju. Govori o krštenju u Duhu Svetom u vidu evangelizacije suvremenog svijeta. Pojam krštenja u Duhu Svetom rado se spominje u katoličkim karizmatским kru-govima, ali teološki rječnici i priručnici o tome jedva govore. Tako *Suvremena ka-tolička enciklopedija* ima kratku natuk-nicu o tome.

Nakon dvaju uvodnih poglavlja o stvaranju i Božjem pozivu čovječanstvu, u poglavljima 3. do 7. autor na pučki način prikazuje Isusov uskršni mandat ovim re-dosljedom i upozoravanjem na bitnu po-ruku svakoga: Iv 20,21 - Ivanovo poima-nje slanja; Mk 16,15-18 - naviještanje evan-delja; Lk 24,46-49 - svjedočiti raspetog i uskrslog Krista; Mt 28,18-20 - činiti uče-nike od svih naroda; Dj 1,8 - uloga Duha u evangelizaciji.

Drugi dio nosi naslov "Krštenje u Du-hu Svetomu" te obuhvaća poglavlja 8. do 14. Padilla obrađuje krštenje u Duhu kao različito od sakramentalnog krštenja vo-dom i potvrde. On ne tvrdi da bi ono bilo nužno za spasenje, međutim "ako pod kršćanskim životom gledamo iskustvo punine življenja s Bogom, tada je odgovor: da" (str. 54). Nakon što je proradio sva mjesta NZ gdje se spominje krštenje u Duhu ili pomoću Duha (*en Pneumati* - instrumen-talno ili socijativno *en* u grčkom NZ) defi-nira ovaj pojam kao "ulijevanje Duha Sve-toga po kojem netko biva osposobljen za živoga svjedoka Isusova u vidu globalne evangelizacije" (str. 56). Analizirajući zgo-du s Kornelijem (Dj 10-11) iz Lukina pri-kaza prvog silaska Duha na vjernike po-gane koje se dogodilo prije krštenja vo-dom, zaključuje da je krštenje Duhom raz-ličito od krštenja vodom (str. 70). To je, međutim, upitno, ako imamo na umu da prema Ivanovoj verziji uskrsnog naloga Isus apostolima daje Duha i zadužuje ih da